

Становище

от Янаки Боянов Стоилов, професор в ЮФ на Софийския университет

„Св. Кл. Охридски”

по конкурс за заемане на научната длъжност „доцент” в ЮФ на Софийския

университет „Св. Кл. Охридски

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки в

професионално направление 3. 6. Право (История на българската държава и

право), обявен в ДВ, бр. 25 от 26. 03. 2019 г.

Със заповед на Ректора на Софийския университет „Св. Кл. Охридски” № 38-233/20.05.2019 г. съм назначен за вътрешен член на научно жури по конкурс за доцент по професионално направление 3.6. Право (История на българската държава и право). Кандидат в конкурса е гл. ас. д-р Иван Стефанов Кьосев. Той е представил всички необходими документи и справки за участие в конкурса, като е изпълнил минималните национални изисквания по чл. 26 на ЗРАСРБ. Това позволява коментар и оценка на представените от него трудове по същество.

За времето след защитата на дисертацията за получаване на образователната и научна степен „доктор” Иван Кьосев е написал около двадесет научни и научно-популярни съчинения (монографии, статии, рецензии, коментари). За участие в конкурса са представени 13 научни разработки – печатни и електронни, публикувани в две книги, специализирани списания и сборници. Те обхващат широк кръг теми в областта на общата теория и методологията на правото, историята на българската държава и право, политическата теория и юридическото образование. По-специално кандидатът изследва проблеми на законодателството и съдебната власт, правовата държава и демокрацията, защитата на правата на личността, правната логика и др. На вниманието на членовете на научното жури стоят две монографии по два напълно самостоятелни проблема, които не съвпадат с темата на защитената от кандидата дисертация.. Поради това в моето становище обсъждам тези две най-значими произведения на автора, които частично обхващат теми, засегнати в още няколко негови публикации. В изложението следвам времето на написване на монографиите, като се спирам предимно на новостите, които те съдържат, както и на дискуссионните въпроси, които повдигат.

Монографията „Теория за рационалното и хуманното законодателство”, УИ „Св. Кл. Охридски” има две идентични издания – от 2012 и 2018 г., 253 с.

Това изследване е български принос към сравнително ново направление в правната теория – легиспруденцията. Споделям тезата на автора, че „определящ фактор за закрепването и гарантирането на рационалността и хуманността в правото е нормативността”.

Още в тази първа монография и специално в нейната първа глава, която проследява историческата еволюция на идеите за правото и нормативните модели на човешко поведение, проличава интересът на Иван Кьосев към историческата проблематика. В този период неговото внимание е привлечено предимно от историята на идеите, като с течение на времето то все повече обхваща и самия исторически процес в частта засягаща държавата и правото..

Приносите в монографията се отнасят до няколко проблема:

- Изброяване и анализ на признаците за рационалност на законодателството – системна организация на нормативното съдържание; съгласуваност и вътрешна непротиворечивост; въвеждане и действие в него на т. нар. вторични норми или „норми на нормите”; трайност, яснота и точност на правните предписания. Според мен яснотата и точността са по-скоро допълващи характеристики на съгласуваността и вътрешната непротиворечивост на нормативното съдържание, отколкото част от устойчивостта на нормативната уредба, която е самостоятелно изискване към законодателството.

- Хуманният аспект на законодателството се дължи преди всичко на признатите и защитени от него ценности. Вярно е, поне от гледище на европейската правна цивилизация, че водещо значение за ценността на правото имат зачитането на човешкото достойнство и признаването на определени основни права. Но да се твърди безусловно, че „законодателството като нормативна даденост, уреждаща отношенията между индивидите, също представлява фундаментална правна ценност” (с. 107) е пресилено и не съответства на избрания от автора подход.

- Дава се комплексно определение на рационалното и хуманното законодателство: „йерархично организирана кохерентна система от валидни нормативни юридически актове, основана на определена правно-идеологическа рамка, създадена от овластени правотворчески субекти и действаща в правовата, демократична и социална държава” (с. 119).

- Направен е сполучлив опит да се изведат принципи на рационалното и хуманното законодателство. Сред първите основополагащо ръководно начало заема правовата държава, а така също принципът за разделение на властите, изискването за планиране на законодателните актове и др., а в рамките на Европейският съюз и принципът на пропорционалността. За хуманността на законодателството основна роля играе социалната държава и по-общо – уважението и спазването на правата на човека.

- Групирани са правно-логическите и функционалните способности и фактори за създаване на рационално и хуманно законодателство. Към първата група способности са включени изискванията на формалната логика и специално създаваните правни понятия, нормативната модална логика, деонтичната непротиворечивост и балансираност. Сред системните фактори, осигуряващи рационализацията на законодателния процес, са целта на закона, сполучливото съчетаване на нормативните текстове и законодателната икономия. Функционален фактор за създаване на рационално и хуманно законодателство е политиката и непосредствено законодателната политика. Според мен ролята на пряката демокрация и дейността на т. нар. трети сектор за рационализация на законодателството не е еднозначна. Що се отнася до морала, той поначало предявява изисквания за хуманност на законодателството, но няма пряко отношение към неговата рационалност.

В съответствие с признаците и принципите за рационално и хуманно законодателство Иван Кьосев формулира, както ги нарича, три фундаментални закона. Може би той се е опитал да използва подхода на Дж. Ролс, обосновал принципи на справедливостта. В нашия случай става ясно, че това са положения, постулати или изисквания, които трябва да осигурят нормативно постигането на определен ценностно оправдан резултат от регулираните отношения. Първото изискване гласи: „законодателството е система от валидни регламентации и защитни правнонормативни инструменти, създадени да служат на човека и неговите общности”. Това обаче изглежда повече като констатация, като отговор на въпроса какво е законодателство, отколкото като императивно изискване към законодателя. Второто изискване или правило повелява: „нито един законодателен акт не трябва да предвижда произволни или функционално необосновани вредни последици за човека”. Третото правило е по същество изключение от второто, като

все пак допуска законодателни актове, които предвиждат неблагоприятни правни последици за човека, стига те да са съобразени с горните положения.

Най-важният концептуален и в същото време дискуссионен въпрос е съществува ли необходимо съвместяване на рационализма и хуманизма като две черти, очаквания или изисквания към законодателството. За Ив. Кьосев рационалността и хуманността в законодателството са корелати – те се намират в състояние на взаимна съотнесеност, взаимна зависимост и взаимна обусловеност (с. 96). Тази традиция идва още от Просвещението. Тя е в основата на естественоправните възгледи, които общо взето се споделят от автора на монографията. Според тях рационализмът и хуманизмът взаимно се предполагат и са непротиворечиво свързани. Тази отправна точка обаче е необходимо да се заяви категорично, защото тя не се споделя от привържениците на правния позитивизъм. В чистия си вид последният изключва ценностните съждения и следователно съображенията за хуманност са производни от нормативно установеното съдържание на правните предписания. Вярна е констатацията на автора, че съвременният правен позитивизъм има важна рационализираща роля по отношение на въпроса за валидността на правните норми и като цяло на законодателството.

Според мен рационализмът и хуманизмът са две самостоятелни черти на закона. Рационалността се свързва преди всичко с целепологането и с правните механизми, които са в състояние да постигнат поставените цели. Тези цели могат да се оценяват като хуманни или антихуманни. В същия смисъл авторът признава наличието на примери на прокламирани като рационални по своя замисъл законодателни теории, които не се вписват в критериите за хуманност (с. 147). Смятам, че е възможно и обратното – законодателство, което е хуманно ориентирано, да не постига ефективно задоволяване на прокламирани права и в този смисъл то не е рационално. Освен това примерите със закони, които влизат в противоречие с хуманизма, не са само в миналото и не са само белег на открито недемократични режими. Такива примери можем да открием и понастоящем в областта на здравеопазването у нас. В следствие на действащи юридически правила населението на някои административни области средностатистически ползва в стойностно изражение два-три пъти по-малко медицински услуги отколкото в други. Също така поради въведените лимити нуждаещите се не винаги могат да получат навременна и адекватна медицинска помощ. Следователно,

критичният анализ и отказът от пожелателно мислене са задължително условие както за отстояване на хуманизма, така и за повишаване на рационализма на законодателната дейност и на правото в цялост.

Монографията „Държавната власт и политическите режими при действието на Търновската конституция”, УИ „Св. Кл. Охридски”, 2018, 312 с. е другият основен труд, представен за участие в конкурса.

Съдържанието на труда включва анализ на изработването и приемането на Конституцията на Княжество България, конституционната уредба на основните държавни институции и политическите режими, съществували по времето на тази конституция.

Авторът е постигнал научни резултати, които съдържат няколко приноса:

- Самият подход да се съчетаят въпросите на историята, теорията и конституционната уредба заслужава подкрепа и положителна оценка. Свързването на историческата и теоретичната проблематика допринася за интегралност на правните изследвания и за задълбочаване на познавателния процес.

- Аргументирана е тезата, че върху политическите процеси в страната значително, а понякога и решаващо влияние оказват икономически и вътшнополитически фактори.

- Споделям извода, че системата на държавното управление по време на Търновската конституция е така конструирана, че при недостатъчното развитие на партийно-политическите структури и на демократичния правов ред правителството се превръща в инструмент за реализиране на волята на монарха. Авторът говори за поделение на управлението, което означава с термина “дуализъм на изпълнителната власт” (с. 47). Нещо повече, смятам, че въпреки самостоятелните правомощия на министрите, монархът реално доминира не само изпълнителната власт, а държавната власт като цяло.

- Ролята на монарха е описана чрез по-новата и по-близка до политическата теория отколкото до класическата юриспруденция концепция за вето актьорите. В предишната си книга Ив. Кьосев, цитирайки чуждестранен автор, възприема доста широко вето актьорите, към които причислява всеки орган, чието съгласие е необходимо за промяна на социалното статукво. От тази гледна точка към посочената група се включва даже парламентът. В едни случаи монархът е в състояние да блокира дейността на държавни органи, например парламента,

като не го свиква на сесия или като не одобри негов закон. В други случаи той самият задава хода на политическия процес.

- На няколко места се отбелязва отклонението на политическия режим от предписания конституционен модел, като са посочени причините и чертите на този процес. Специално внимание е отделено на някои по-характерни политически и институционални проявления на тези режими, каквито са Държавният съвет при управлението на княз Батемберг, действия на цар Фердинанд и цар Борис III. За разлика от Батемберг, който се стреми институционално да ограничи прилагането на конституцията, Фердинанд, без формално да нарушава нормите и принципите на основния закон неотклонно и системно увеличава своя властови периметър (с. 183-184). Анализирани са сложните коалиционни управленски конфигурации след държавния преврат от 9 юни 1923 г. (с. 259-268) и „безпартийното управление“ след деветнадесетомайския преврат през 1934 г. (с. 275-282) по времето на царуването на Борис.

Заслужава да се отбележи научната коректност на Ив. Кьосев, който не се поддава на преобладаващата в нашата обществена наука тенденция на съобразяване с доминиращата интерпретация на историческия процес от гледна точка на официално налагания политически дискурс.

Към представения труд могат да се направят, освен вече отбелязаните, няколко критични бележки и препоръки:

Дискусията в нашата историческа литература, в това число правноисторическа, и в конституционна ни теория за формата на управление на Княжество (Царство) България продължава и досега. Няма как който и да е труд да предизвика нейната развръзка. Ив. Кьосев се позовава на становището, че съгласно Търновската конституция България е наследствена конституционна монархия с парламентарна форма на управление. Според мен първата българска конституция, макар и доста напредничава за времето си, не успява да завърши прехода от конституционна към парламентарна монархия. Парламентарното управление остава идеал, който намира известни нормативни проекции в нея, но не и достатъчно гаранции за своята реализация. Оттам нататък в продължителни периоди, като се започне от режима на пълномощията в края на XIX век и се стигне до държавните преврати в течение на първата половина на XX век, действат недемократични и авторитарни режими, т.е. от гледна точка на

политическия режим България още повече се отдалечава от модела на парламентарно управление. Сам авторът привежда редица доказателства за това – както относно конституционните правомощия на монарха, така и по начина на упражняваната от него власт. Един от красноречивите примери, които мога да приведа, е, че вместо изборните резултати да определят формирането на правителство, понякога монархът назначава нов министър председател още преди провеждане на парламентарните избори, за да може последният да използва властта си за спечелване на народния вот със законни, а често и с незаконни средства.

За историческо съчинение е необходимо точно датиране на периода, който се изследва. Заглавието се отнася до времето на съществуване на Търновската конституция, но съдържанието приключва с правителствата, оглавявани от Г. Кьосеиванов, т. е. преди началото на Втората световна война.

В общи линии, особено съществените историческите факти, са достоверно отразени. При евентуално последващо издание на монографията обаче трябва да се отстранят малкото допуснати фактически неточности: „Търновската конституция, приета от Велико народно събрание...” (с. 8); пропуснато е споменаването на трите провинции с преобладаващо българско население – Мизия, Тракия и Македония; Д. Благоев е лидер на БРСДП (т. с.), избран е за председател на нейни конгреси, но не е бил председател на партията, какъвто пост тогава не съществува (вж. с. 142, бел. 2 под линия).

Предимство на книгата е, че тя е подходяща за учебник по история на българската държава и право от Освобождението до края на 30-те години на миналия век, но от гледна точка на нейната тема, тя би могла да е по-добре фокусирана. Като предмет на проучването са заявени действалите у нас политически режими, но на няколко места повествованието се отклонява към преглед на стопанската и военна история. Аз бих групирал политическите режими при действието на Търновската конституция не само по хронология, а и по качество – на относително демократични и на недемократични или авторитарни, като във втория случай се посочат и антидемократичните форми, в които те се проявяват. Така вниманието на читателя в още по-голяма степен би се центрирало около видовете политическите режими и върху открояване на използваните методи на политическо властване.

Още по-ярко демократичните и антидемократичните тенденции в политическите режими могат да се открият чрез включване на анализ на връзката между централната власт и местното самоуправление. Особено по време на установяване на комуните държавната власт прави опити да ограничава и подменя местните власти, които провеждат различна от нейната политика..

Езикът и стилът на Ив. Кьосев са много добри. Изложението е достъпно и логически последователно изградено.

Той използва богата и разнообразна литература на кирилица и на латиница. Втората монография би се обогатила, ако броят на цитираните източници се доближи до посочените в библиографията. Полезно е също авторът да вземе предвид по-нови изследвания, които засягат разработваната от него тематика, сред които е сборник със статии, издаден във връзка със 135 годишнина от приемането на Търновската конституция.

Представените трудове са резултат на самостоятелно творчество на кандидата в конкурса. В областта на историческата тематика е по-трудно да се избегнат повторения по същество, защото различните автори често се позовават на едни и същи факти и извори. Въпреки това Иван Кьосев е успял да внесе новост и да обогати постигнатото в тази област от неговите предшественици.

Преподавателската и изследователската работа на гл. ас. д-р Иван Кьосев отговаря на изискванията, съдържащи се в ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение. Представените за участие в конкурса трудове обхващат широка тематика, съдържат новости в областта на теорията и историята на държавата и правото, полезни са за обучението на студентите, които изучават правни дисциплини. На основание на това заключение **давам положително становище и предлагам на научното жури, а чрез него на Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски” да гласува Иван Стефанов Кьосев да заеме научната длъжност „доцент” по професионалното направление 3. 6. Право (История на българската държава и право).**

01. 08. 2019 г.

проф. д-р Янаки Стоилов

ACADEMIC REVIEW

by Yanaki Boyanov Stoilov, Professor at Law Faculty of Sofia University

"St. Kl. Ohridski "

concerning the competition for the position "Associate Professor"

at the Law Faculty of Sofia University "St. Kl. Ohridski"

in area of higher education 3. Social, economics and legal sciences,

professional field 3. 6. Law (History of the Bulgarian State and Law),

promulgated in the State Gazette, issue no. 25 of 26/03/2019

By order of the Rector of Sofia University "St. Kliment Ohridski "№ 38-233 / 20.05.2019 I have been appointed as an internal member of the Scientific jury in a competition for academic position Associate professor in the professional field 3.6. Law (History of the Bulgarian State and Law). The candidate for the competition is Chief Assistant Professor Ivan Stefanov Kyosev, PhD. He has submitted all necessary documents and information for participation in the competition, fulfilling the minimum national requirements under Art. 26 of ZRARB.

During the period after the defense of his dissertation for obtaining the educational and scientific degree "Doctor" Ivan Kyosev wrote about twenty scientific and popular scientific works (monographs, studies, articles, reviews, comments). To participate in the competition are presented 10 scientific works - two monographs and studies, articles, reviews, comments, printed and on electronic formate, published in specialized journals and collections. The candidate's papers cover a wide range of topics in the field of General Theory and methodology of Law, the History of the Bulgarian state and Law, political theory and legal education. In particular, the candidate examines the problems of legislation and the judiciary, the rule of law and democracy, the protection of individual human rights, legal logic, and more. Two monographs on two completely separate issues stand at the attention of the members of the Scientific jury, which do not coincide with the topic of the candidate's doctoral thesis. Therefore, in my opinion, I discuss these

two most significant works of the author, which partially cover topics covered in several of his other publications. In the exposition, I follow the time of writing the monographs, focusing mainly on the novelties they contain, as well as the discussion questions they raise.

Monograph "Theory of Rational and Humane Legislation" , Publishing House "St. Kliment Ohridski " has two editions - from 2012 and 2018 , 253 pp.

This scientific paper is a Bulgarian contribution to a relatively new strand in legal theory- jurisprudence. I agree with the author's thesis that "the determining factor for securing and guaranteeing rationality and humanity in Law is normativity."

Already in this first monograph, and especially in its first chapter, which traces the historical evolution of ideas about Law and normative models of human behavior, Ivan Kyosev's interest in historical issues is evident. During this period, his attention was mainly drawn to the history of ideas, and over time it increasingly covered the historical process itself in the part concerning the State and Law.

The contributions of the monograph paper consists in several issues:

- Listing and analyzing the signs of rationality of the legislation - systematic organization of the regulatory content; coherence and internal consistency; introduction and implementation into it of the so-called secondary norms or "legal norms of norms"; durability, clarity and accuracy of legal requirements. In my opinion, clarity and accuracy are more complementary to the coherence and internal consistency of the regulatory content than part of the sustainability of the regulatory framework, which is a separate requirement of the legislation.

- The humane aspect of the legislation is primarily due to the values recognized and protected. It is true, at least from the point of view of European legal civilization, that respect for human dignity and the recognition of certain fundamental rights are central to the value of Law. But to state unconditionally that "legislation as a normative act governing the relations between individuals is also of fundamental legal value" (p. 107) is in my opinion exaggerated.

- A comprehensive definition of rational and humane legislation is given: "a hierarchically organized coherent system of valid legal acts based on a specific legal and ideological framework created by empowered law-makers and operating in the democratic and social State, under Rule of Law principle" (p. 119).

- A successful attempt has been made to outline the principles of rational and humane legislation. The Rule of Law, as well as the principle of separation of powers, the requirement for planning legislative acts, etc., are among the first guiding principles, and within the European Union the principle of proportionality. The Welfare State plays a key role in this sense and more generally, with respect to human rights.

- The legal, logical and functional methods and factors for the creation of rational and humane legislation are presented by the author's order. The first group of methods includes the requirements of formal logic and specially created legal concepts, normative modal logic, deontic consistency and balance. Systemic factors that ensure rationalization of the legislative process are the Purpose of the Law, the combination of normative regulatory texts and legislative economy. Functional factor for the creation of rational and humane legislation is Politics and direct democracy. In my opinion, the role of direct democracy and the activity of the so-called third sector for the rationalization of legislation is not straightforward. As far as morality is concerned, it initially demands the humanity of the legislation, but has no direct bearing on its rationality.

In accordance with the features and principles of rational and humane legislation, Ivan Kyosev formulates three fundamental Laws (rules). Probably he tried to use J. Rawls's approach concerning the principles of justice. In our case, it is clear that these are provisions, postulates, or requirements that must ensure that a certain value-based outcome of a regulated relationship is legally achieved. The first requirement is: "Legislation is a system of valid regulations and protective legal instruments designed to serve man and his communities." However, this seems more like a finding, an answer to the question of what legislation is, than an imperative requirement for the legislator. The second requirement or rule states:

"No legislative act shall provide for arbitrary or functionally unjustified adverse effects on humans." The third rule is, in essence, an exception to the second, while still allowing for legislation which provides for adverse legal consequences for humans, provided that they are in accordance with the above provisions.

The most important conceptual and, at the same time, debatable issue is whether there is a need to combine rationalism and humanism as two traits, expectations or requirements for legislation. According to the author rationality and humanity in the Law are correlates - they are in a state of mutual correlation, interdependence and mutual conditionality (p. 96). This tradition has come from the age of Enlightenment. It is at the heart of foundations of Natural Law that are generally shared by the author of the monograph. According to this legal-philosophical school, rationalism and humanism are mutually assumed and are irreconcilably linked. However, this point of departure needs to be firmly stated because it is not generally shared by supporters of legal positivism. In its purest form, the latter excludes value judgments, and therefore considerations of humanity are derived from the statutory content of legal requirements. The author's observation is true that contemporary legal positivism plays an important rationalizing role on the question of the validity of legal rules and of legislation in general.

In my view, rationalism and humanism are two distinct features of the Law. Rationality is first and foremost related to goal setting and the legal mechanisms that are able to achieve the set goals. These goals can be evaluated as humane or anti-human. In the same vein, the author acknowledges the existence of examples of legislative theories proclaimed as rational in their intentions, which do not fit into the criteria of humanity (p. 147). I think it is also possible that, on the other hand, legislation that is humanely oriented may not achieve effective satisfaction of the proclaimed rights, and in that sense it is not rational. Moreover, examples of laws that run counter to humanism are not just in the past and are not just a sign of openly undemocratic regimes. We can find such examples now in the field of healthcare in our country. Due to the legal rules in force, the population of

some administrative districts uses on average two to three times less medical services than at others administrative regions. Also, because of the limits imposed, the needy cannot always receive timely and adequate medical care. Therefore, critical analysis and abandonment of desirable thinking are a prerequisite for both upholding humanism and enhancing the rationality of legislative activity and to Law as a whole.

The monograph "State governance and political regimes in the operation of the Turnovo Constitution", Publishing House "St. Kliment Ohridski", 2018, 312 pp. is the other major research work submitted for participation in the academic competition.

The content of the work includes an analysis of the drafting and adoption of the Constitution of the Principality of Bulgaria, the constitutional regulation of the main state institutions and the political regimes existing during the operation of Turnovo constitution.

The author has achieved scientific results that have academic contributions as follows:

- The very approach of combining issues of history, theory and constitutional order is worthy of support and appreciation. Linking historical and theoretical issues contributes to the integrity of legal research and to the deepening of the cognitive process in the field of legal knowledge.

- defended is the thesis that the political processes in the country significantly are influenced by economic and foreign policy forces.

- I share the conclusion that the system of government during the Turnovo Constitution was constructed in a way that in case of insufficient development of party-political structures and democratic legal order, the government became an instrument for realizing the personal will of the monarch. The author refers to the division of governance prerogatives, which means with the term "dualism of the executive state branch" (p. 47). What is more, I believe that despite the autonomous powers of ministers, the monarch actually dominates not only the executive, but the State as a whole.

-The role of the monarch is described by the modern one and closer to political theory than to classical jurisprudence concept of Veto players. Ivan Kyosev takes a broad notion of veto players. From this point of view, the parliament has relevant crucial prerogatives. In some cases, the monarch is able to block the activities of state authorities, such as parliament, by not convening it in official session or by not approving its legal acts. In other cases, the Head of State himself sets the course of the political process.

- In several places, the deviations of the political regime from the prescribed constitutional model is noted, and the reasons and features of this process are thoroughly indicated. Particular attention has been paid to some of the more typical political and institutional manifestations of these regimes, such as the State Council under the rule of Prince Batemberg, the legal-political activities of Tsar Ferdinand and Tsar Boris III. Unlike Prince Batemberg, who seeks to restrict the strict implementation of the Constitution institutionally, Ferdinand, without formally violating the rules and principles of the Bulgarian Lex Fundamentalibus, steadily and systematically increases his ruling perimeter (pp. 183-184). The complex coalition governance configurations after the Coup d'Etat of June 9, 1923 (p. 259-268) and the "Non-party governance" model after the military Coup d'Etat from 1934 (p. 275-282) during Tsar Boris's reign are analyzed.

It is worth to point out the scientific academic correctness of Dr Ivan Kyosev, who does not lend himself to the tendency in our social science to conform with the dominant interpretation of the historical process in terms of officially imposed political discourse.

In addition to the above, some critical notes and recommendations can be made to the research work presented:

Discussion in our historical literature, including legal history, and in our constitutional theory about the form of governance of the Principality (Kingdom) of Bulgaria continues to this day. There is no possibility to bring about its final

outcome. Ivan Kyosev maintains the position that according the principles and regulations of Turnovo Constitution Bulgaria is a hereditary constitutional monarchy with a parliamentary form of governance. In my opinion, the first Bulgarian constitution, though far advanced in its time, failed to complete the transition from a constitutional to a parliamentary monarchy. Parliamentary governance remains an ideal that finds some legal projections in the Constitution, but not enough guarantees for its implementation. From then on, for extended periods, beginning with the regime of Prince Alexander Batemberg at the end of the nineteenth century to the upheavals of the state during the first half of the twentieth century, undemocratic and authoritarian regimes are in actual force; in terms of the political regime, Bulgaria is moving further away from the model of parliamentary governane. The author himself presents a number of evidences of this - both as regards the constitutional prerogatives of the monarch and the manner in which he exercises state power. One eloquent example I can additionally give is that rather than electoral results determine the formation of a government, sometimes the monarch appoints a new prime minister before the parliamentary elections, so that the latter can use his power to win the people's vote by lawful , and often with illegal means.

Historical writing requires accurate dating of the period under study. The title of the research paper refers to the period of operation of Turnovo Constitution, but the content ends with the governments headed by prime minister George Kyoseivanov, that is, before the outbreak of World War II.

In general, the most essential historical facts, are credibly presented and reflected. However, under a subsequent edition of the monograph paper, the few admitted factual inaccuracies should be eliminated: "The Turnovo Constitution adopted by the Grand National Assembly ..." (p. 8); the mention of the three provinces with the predominant Bulgarian population - Mysia, Thracia and Macedonia is omitted; Dimitar Blagoev is the leader of the BRSDP (ie), was elected chairman of its congresses, but was not the chairman of the party, which position did not really exists (see p. 142, note 2 below).

The advantage of the monograph paper is that it is suitable as a useful textbook on the History of the Bulgarian state and Law from the Liberation until the end of the 1930s, but in terms of its topic, it could be better focused. The subject of the study was stated by the political regimes in force in our country, but in several places the narrative diverges to a review of economic and military history. I would group the political regimes under the Turnovo Constitution not only in chronology, but also in quality - relatively democratic and undemocratic or authoritarian, in the second case, the anti-democratic forms in which they manifest themselves. Thus, the reader's attention would be even more centered on the types of political regimes and on highlighting the methods of political influence used.

Even more vividly democratic and anti-democratic tendencies in political regimes can be identified by including an analysis of the link between central government and local governance. Particularly during the establishment of the communes, the state government tries to restrict and replace the local authorities, which pursue a different policy.

The language and academic style of Dr Ivan Kyosev are very good. The political and legal-historical content are accessible and logically consistently presented.

The candidate uses rich and varied literature in Cyrillic and Latin. The second monograph would be enriched in the number of sources cited. It is also useful for the author to take into account more recent studies that concern the topic he is developing, including a Bulgarian collection of articles published in connection with the 135th anniversary of the adoption of Turnovo Constitution.

The works presented are the result of the individual analytical abilities and creativity of the candidate in the relevant academic competition. In the field of historical issues, it is more difficult to avoid substantive repetitions, because inevitably different authors often refer to the same facts and sources. However, Ivan Kyosev managed to bring news and enrich the achievements of his predecessors in this scientific area.

The teaching and research work and academic engagements of Chief Assistant Professor Ivan Kyosev meets the requirements contained in the relevant legal act-ZRASRB and the Rules of its implementation. The research papers submitted for the competition cover a wide range of topics, contain innovations in the Theory and History of the state and Law, and are useful concerning the education of students studying legal disciplines. Based on this conclusion, **I give a positive opinion and propose to the Scientific jury, and to the Faculty Council of the Law Faculty of Sofia University “St. Kliment Ohridski” to appoint Dr Ivan Stefanov Kyosev to the academic position “Associate Professor” in area of higher education 3. Social, economics and legal sciences, the professional field 3. 6. Law (History of the Bulgarian State and Law).**

01. 08. 2019

Member of the Jury:

Prof. Dr. Yanaki Stoilov